

УДК 172.1; 17.021.2

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.4.5>

Мринська Наталія Олександрівна

аспірант кафедри «Богослов'я та релігієзнавства»

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-7958-9118

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ У ФІЛОСОФІЇ У КОНТЕКСТІ ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ «ОСОБИСТІТЬ У СИТУАЦІЇ ІНВАЛІДНОСТІ»

Сьогодні замовчувати інвалідність не тільки халатно, але і злочинно. Україна як держава, що веде війну, трансформує поняття «людей з інвалідністю», і саме у цій структурі необхідні включення теоретико-філософської бази щодо понять, визначень і філософії самої проблематики інвалідності.

Актуальність проблеми. Україна – країна, котра перебуває у стані воєнного конфлікту, тому інвалідність для нас стає таким звичним поняттям і вже давно вийшло з рамок проблем лише однієї особистості, а стосується всього суспільства, тому це питання актуальне саме для України.

Вивчено поняття «інвалід» з урахуванням нововведень в Україні у 2017 році, а саме виключення слова «інвалід» із усіх держаних документів. Проаналізовано зарубіжний досвід ставлення до інвалідів та інвалідності, визначено, що у вітчизняній філософії, на жаль, саме у філософському контексті «особистості у ситуації інвалідності» приділяється мало уваги.

Мета статті – ввести концепт «особистість у ситуації інвалідності» за допомогою методів екзистенційної філософії та філософської антропології. Ці дві течії філософії спроможні об'єднати два погляди (зовнішній і внутрішній) на проблему «особистості у ситуації інвалідності».

Методи та результати дослідження. Інвалідність як проблема не тільки людини, що перебуває у ситуації інвалідності, але й усього суспільства змушує звернутися до обґрунтованих поглядів філософів на визначення поняття «особистість». Для цього необхідно відокремити поняття «особистість» і «ситуація інвалідності» у контексті філософського аналізу та поєднати їх у визначенні поняття «особистість у ситуації інвалідності».

Розглянуто поняття «інвалідність» як «граничну ситуацію» за К. Ясперсом, як зумовлену ситуаційну дійсність щодо життя людини у ситуації інвалідності. Відокремлено та вивчено поняття «особистість» в екзистенційній філософії та філософській антропології. На основі аналізу виведено новий концепт «особистість у ситуації інвалідності» за допомогою визначень «особистість» від К. Ясперса, М. Бердяєва, М. Будера, М. Шелера та В. Франкла. Зроблено висновок і на його основі дано визначення «особистість» у контексті запропонованих філософських поглядів, завдяки яким описано концепт «особистість у ситуації інвалідності».

Ключові слова: людина, інвалід, інвалідність, особистість, людина з інвалідністю, особистість у ситуації інвалідності.

Вступ. Сучасному суспільству недостатньо старих методів у підході до понять, пов'язаних з інвалідністю. Саме тому вивчення досвіду західних науковців, для яких проблеми інвалідності стали предметом багаторічного обговорення, є важливими, але відсторонитися від визначень класичної філософії неможливо, тому що це підґрунтя й основа будь-яких міркувань.

Також слід звернути увагу на визначення з довідкових джерел, які не пов'язані із філософією (юридичні, довідкові документи), але теж важливі, тому що саме вони створюють і характеризують поняття й окреслюють визначення. Все це повинно вплинути на формування нових визначень поняття «особистість» і концепту «особистість у ситуації інвалідності».

Мета та завдання. Метою є актуальне та доречне визначення концепту «особистість у ситуації інвалідності». Завданням, які конкретизують мету, стають аналіз класичної екзистенційної філософії та філософської антропології щодо поняття «особистість» як такого, що має бути фундаментом до нового концепту «особистість у ситуації інвалідності».

Методи дослідження. Для вивчення проблематики обрані методи дедукції та індукції, де від загального поняття «особистість» ми визначаємо окреме визначення «особистість» у екзистенційно-антропологічній площині. Від окремого визначення «особистість» виводимо концепт «особистість у ситуації інвалідності».

Результатами дослідження. Основу дослідження формують нові підходи іноземних науковців, котрі спираються на те, що проблема інвалідності – це одночасно проблема особи та суспільства. Дедалі більше виходить наукових праць у галузі вивчення інвалідності. Західні дослідники пишуть: «Натомість ресурси та стратегії підтримки мають бути зосереджені на допомозі всім людям (з інвалідністю) розкрити весь свій потенціал ...» [16, с. 406].

U. Chakravarti, автор з Індії, стверджує: «Серед перших питань, які необхідно було розглянути, була спроба дати прийнятне визначення інвалідності... Збірні іменники, такі як “інваліди” або “епілептики” недосконалі, тому що вони приховують особистість і мають на увазі, що інвалідність є її найважливішою характеристикою» [14; 18, р. 46].

Можна вдало скористуватися знахідками англомовних країн, де виділено «people first language». Тобто при повному або частковому визначенні «інвалід» потрібно спочатку підкреслювати його як людину-особистість.

Визначення «людина» є складовою частиною в будь-якій характеристиці інваліда, – людина в інвалідному візку, а не інвалід-візочник; дитина, у якої аутизм, а не аутист; дівчина з діагнозом ДЦП, а не «децепешниця». Саме тому визначення та поняття є найважливішими як у визначенні самої людини з інвалідністю, так і в сприйнятті оточуючих.

Поняття у звичайному житті важливі, але філософські визначення щодо самої людини з погляду на її гідність та особистість набувають інших значень. «Навіть ті інваліди, які живуть звичайним життям (їх близько третини), пригнічують у собі почуття парії, за рахунок відчуття заступницького ставлення здорових» [17, с. 2]. Стаття була написана у 1988 році, але і сьогодні рівень її цитування величезний, тому що проблема актуальна.

Але чи можливо всіх людей із інвалідністю вважати особистостями? Мабуть Ні, саме тому, що й усіх людей неможливо віднести до особистостей у філософському значенні. Слід відокремити у дослідженні поняття «людина» й «особистість», поєднанні з визначенням «інвалідність». Якщо поняття «людина» не несе для дослідження якісного значення, то визначення «особистість» має виняткову доцільність.

«Особистістю не народжуються, вона твориться за допомогою Бога... особистість для індивіда – це будівля» [1, с. 61]. Бердяєв акцентує, що «індивід тотожний роду, а особистість співвідноситься зі спільнотою» [1, с. 63].

У статті М. Шелера «Положення людини у космосі» ми знаходимо більш детальну відповідь, що визначає людину-особистість у межах буття: «Особистість – дійовий центр, у якому дух є всередині кінцевих сфер буття» [12, с. 153]. Також М. Шелер відштовхується від поняття «дух» і створює просторову субстанцію в бутті – особистість, де особистість має екзистенціальну волю, а самовиявлення та її діяння відображаються на способі буття. Сфера думки й уміння динамічно відчувати природу буття створюють особистість. Особистість в змозі координувати кордони буття, керуючись виключно психологічними та моральними законами всередині себе. Особистість не обтяжена тиском ззовні. Її стрижень – це дух, дух волі, дух мужності бути собою. М. Шелер пише: «Бо особистість є монархічно упорядкована структура духовних актів, яка становить унікальну індивідуальну самоконцентрацію єдиного нескінченного духу, у якому корениться сутнісна структура об'єктивного світу» [12, с. 13].

Продовжуючи роздуми М. Шелера про особистість, В. Франкл у своїй роботі «Десять тез про особистість» у 7 тезі визначає, що головна мета будь-якої людини – досягти єдності та цілісності, а це поєднання тілесно-душевно-духовного і можливе, тільки якщо людина – особистість [11, с. 9]. В. Франкл вводить поняття «самотранцендування» як стан, у якому людина, звільняючись від психофізичного буття, наповнюється сенсом і стає особистістю, тобто зростає у душі [11, с. 54–68]. В. Франклу вдається створити перехід від філософської концепції М. Шелера у психологічну мотиваційну модель шляху від звичайної людини до особистості.

Так само підтримує і продовжує міркування про невід'ємності духовної складової частини у концепції особистості М. Бердяєв. Для М. Бердяєва особистість – це насамперед усвідомлення духовної цінності своєї значущості перед Богом. Особистість – це свобода, яка не залежить від зовнішніх обставин і глибоко онтологічна, «тільки християнська метафізика стверджує реальність буття і реальність шляхів до буття, осягає таємницю волі <...> і визнає субстанцію конкретної особистості, закладеної у вічності» [2, с. 14]. Згідно з Бердяєвим особистістю може бути тільки людина, котра відкрила у собі божественний мікрокосм і через усвідомлення цього стає особистістю, несучи це іншим людям. М. Бердяєв пише: «У своїй свободі і своїй творчості особистість не може бути відірвана і відокремлена від космосу, від вселенського буття» [2, с. 379].

Філософію М. Бердяєва розділяє і М. Бубер у книзі «Два образи віри», розмірковуючи про природу діалогу, зауважує, що конструкція особистості може бути ціннісною тільки у відносинах із іншими особистостями, а сам принцип діалогу побудований тільки на спілкуванні між особистостями, де визнання особистості іншого і створює сам діалог [3, с. 207]. Його слова підтверджує відомий персоналіст Е. Муньє: «Особистість багата своїми зв'язками: із плоттю світу і людини, з духовним началом, оживляючим її, зі спільнотами, у яких вона проявляє себе» [8, с. 58], але він уточнює: «Особистість – це той, хто відхиляється від загального шляху, хто випадає з величезної загальної маси» [8, с. 43]. Тобто особистість можлива лише у відділенні себе від загальної маси, але зв'язки особистості визначають її у її бутті.

Тож можна зробити висновок, що особистість – це людина, котра у процесі саморозвитку свого духу (Шелер) знаходить усвідомлену свободу волі, самодостатня (Бердяєв), здатна вільно здійснювати соціальні рівноправні взаємодії (Бубер), вміє самотрансцендуватися і розвиватися (Франкл), тим самим реалізовувати свій потенціал через своє власне буття.

Надалі для нас стає важливим знайти визначення для поняття «інвалід» та «інвалідність» як загального й «особистість з інвалідністю» як окремого у категорії реалізації потенціалу людини з інвалідністю у бутті, з'ясувати додаткове словосполучення «ситуація інвалідності».

У 2017 році Петро Порошенко підписав закон щодо виключення із українського законодавства та вжитку терміна «інвалід»: «У тексті Кодексу слова “інвалід” та “дитина-інвалід” в усіх відмінках і числах замінити відповідно словами “особа з інвалідністю” та “дитина з інвалідністю” у відповідному відмінку і числі» [9], але цей термін досі можна знайти в усіх сучасних словниках.

1. Словник української мови та культури (2005–2011). Інвалід – (лат., від «in» – ні, і «valere» – стояти). Людина, що частково або повністю втратила працездатність унаслідок поранення, хвороби, каліцтва чи старості. Повністю збігається зі словником іншомовних слів від Бібіка та Сюта [4, с. 247].

2. Інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, наслідком травм або з уродженими дефектами, що призводить до обмеження життєдіяльності, до необхідності у соціальній допомозі та захисті. Таке визначення дає спеціаліст у Департаменті соціального, трудового та гуманітарного законодавства В.В. Міненко («Інвалідність та порядок її встановлення»). Визначення знаходиться на сайті Міністерства Юстиції України [7].

Судячи з термінів, порушення функцій організму є визначальним у всіх словниках, хоча у всіх словниках до ХХ століття інвалід згадувався як воїн-ветеран [10]. У ХХ столітті поняття «інвалід» розширюється, але в усіх трактуваннях проглядається акцент на немічність, неспроможність інвалідом вирішувати власні проблеми і необхідність соціальної допомоги.

Так само не варто забувати майже про лайливе слово «інвалід», що застосовують до недосконалої людини, на чийсь думку.

Всі ці визначення означають одне – ущербність і неспроможність людини, але якщо ми розглядаємо поняття особистість, тобто «людини самодостатньої», то виникає питання, як може ущербна людина бути особистістю, більше того, відчувати свою самодостатність? Тому нам необхідно визначити, що таке інвалідність у сучасному світі.

Інвалідність – це термін, що характеризує людину у її обмеженні. Порушення функцій організму і, як наслідок, змінене життя. Всесвітня організація охорони здоров'я та Всесвітній банк

опублікували «Всесвітню доповідь про інвалідність», стверджуючи, що: «Інвалідність – одна зі складових частин людського існування». Виходячи з цього, термін «інвалідність» ми вживаємо тільки як описуючий зміни, які відбулися з людиною та не характеризують її як особистість, а позначають, що вона пережила ситуацію, яка призвела до інвалідності [5, с. 7].

Термін «ситуація інвалідність» вимагає роз'яснень. Оскільки у роботі розглядається інвалідність, тобто ситуація, у якій людина могла померти, то ситуація інвалідності стає «граничною ситуацією». Ясперс позначає такі ситуації так: «Я повинен померти, повинен страждати, повинен боротися, я залежу від випадковості, я з неминучістю виявляю власну провину. Ці основоположні ситуації нашого існування ми називаємо граничними» [13, с. 21, 22].

Подолання ситуації інвалідності – це характеристика того, що людина змогла пережити «граничну ситуацію», не втративши свої позиції особистості, які мала до ситуації інвалідності, чи знайшла для себе ті нові якості у самій ситуації інвалідності, що створюють її як особистість.

Ситуація інвалідності – це «гранична ситуація», або «ситуація інвалідності» стає ситуацією, у якій людині довелося зіткнутися із випадковістю, фатумом, що призвів до зміни її тіла і духу. У ракурсі дослідження «ситуація інвалідності» є важливим критерієм аналізу в обраній методології.

Особистість з інвалідністю – це концепт, який вбирає у себе поняття «інвалідність» і поняття «особистість», але ми не можемо з огляду на певні обставини та бар'єри, пов'язані з інвалідністю, визначити «особистість з інвалідністю» та не відрізнити її від загального визначення «особистості». Якщо рухатися по пунктам нашого визначення особистості, то:

– *Це людина, яка у процесі саморозвитку свого духу (Шелер).* Саморозвиток і зростання духу для інваліда – це подолання ситуації інвалідності. Ми зауважували, що «ситуація інвалідності» – це «гранична ситуація», тобто людина знаходиться в екзистенційному просторі. Буття людини з інвалідністю – це майже нескінченний шлях подолання себе, простору, оточення. Це безумовне екзистування, але чи несе це зростання у душі? Напевно, ні, якщо екзистенційний стан не призводить до змінення дійсності. С. К'єркегор пише: «Екзистуючий індивід і його екзистування і є найвищим інтересом, а сама зацікавленість в екзистенції є його дійсністю» [6, с. 341]. Тобто сама екзистенція без трансцендування не може зробити з індивіда особистість, для цього потрібна воля. Це приводить нас до другого пункту в визначенні особистості.

– *Знаходить усвідомлену свободу волі, самодостатня (Бердяєв).* Людина з інвалідністю здебільшого залежна від умов і від оточення, тобто навіть пересування у просторі іноді вимагає допомоги. Як визначити свободу волі та самодостатність такої людини? Вільне буття – це не завжди свобода волі, бо, на думку В. Франкла, вільне буття – це ще і відповідальність [15, с. 4]. Тобто якщо людина в змозі відповідати за себе, за свої думки, вчинки та прагнення, то ми можемо визначити свободу її волі. Самодостатність для людини з інвалідністю, так само як для людини здорової, не пов'язана з мобільністю чи діями, це можливість бути в душі, бути «самою собою» незалежно від оцінки оточуючих.

– *Здатна вільно здійснювати соціальні рівноправні взаємодії (Бубер).* У нашому розумінні найважливіше у цьому визначенні – «рівноправні взаємодії», якщо інвалідність не перешкоджає людині бути на рівні з іншими особистостями. Сама особистість із інвалідністю не вважає себе вищою чи особливою або не почувається парією.

– *Вміє самотрансцендуватися і розвиватися (Франкл).* Інвалідність не перешкоджає подальшому розвитку людини та не є виправданням у її занепаданні. Тому, якщо розвиток продовжується, людина не втрачає якостей особистості.

– *Тим самим реалізовувати свій потенціал через своє власне буття.* Це визначення не відділяє звичайну особистість від особистості з інвалідністю.

Отже, якщо ситуація інвалідності не вплинула на особистість, не створила внутрішніх кордонів і не дозволила зупинитися у розвитку, то «особистість з інвалідністю» – це людина, котра не втратила якостей особистості у ситуації інвалідності.

Висновки. Необхідність в Україні створити нове бачення проблеми інвалідності потребує пошуків нових підходів і поглядів. Для цього було проаналізовано поняття та концепти

«інвалід», «інвалідність», «особистість», «ситуація інвалідності як гранична ситуація», де визначено, що термін «інвалід» не тільки визнаний суспільством як образливий, але і вилучений з обігу на законодавчому рівні як неприпустимий. Досліджено поняття інвалідності як поняття не відокремленого змісту щодо каліцтва чи відхилення, а як визначення обставин, які можуть настати у житті кожного індивіда. Проведена паралель між «граничною ситуацією» й «інвалідністю» у філософському розумінні «життя на межі» від Карла Ясперса.

Виведено, що поєднання визначень щодо поняття «особистість» у екзистенційній філософії та філософській антропології спроможні дати об'єднане та більш ґрунтовне визначення особистості. Для нового визначення поєднані поняття філософів-екзистенціалістів М. Бердяєва, М. Бубера з поняттями, які внесені у філософську антропологію філософами М. Шелером, В. Франклом. На основі визначеного поняття «особистість» і «ситуація інвалідності» зроблено міркування та виведений новий концепт «особистість у ситуації інвалідності».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердяєв Н. А. Про призначення людини. Досвід парадоксальної етики. Париж : Сучасні записки, 1931. 320 с.
2. Бердяєв Н. А. Філософія свободи. Сене творчості. Калінінград : Калінінградська правда, 1989. 608 с.
3. Бубер М. Проблема людини. Два образи віри. Москва : Республіка, 1995. 464 с.
4. Бібік С. П., Сютя Г. М. Словник іншомовних слів: Тлумачення, словотворення та слововживань. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
5. Всесвітній доповідь про інвалідність. Резюме. Всесвітня організація охорони здоров'я, 2011. 28 с.
6. К'еркегор С. Заключне ненаукове післямова до «Філософським крихтах» / пер. Н. Ісаєва, С. Ісаєв. Санкт-Петербург : Видавництво Санкт-Петербурзького Університету. 2005. 680 с.
7. Міненко В. В. Інвалідність та порядок її встановлення. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11521
8. Муньє Е. Маніфест персоналізму. Москва : Республіка, 1999. 559 с.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих АКТІВ України. № 2249-VII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172249.html
10. Словники та енциклопедії Академії. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/73934>
11. Франкл В. Людина в пошуках сенсу. Москва : Прогрес, 1990. 368 с.
12. Шелер М. Вибрані твори. Москва : Гнозис, 1994. 490 с.
13. Ясперс К. Введення в філософію. Мінск : Пропілеї, Схолія, 2000. 192 с.
14. Chakravarti, U. Framing disability. *Disability and care work*. 2018. P. 13–28. SAGE Publications Pvt Ltd, <https://www.doi.org/10.4135/9789353287665.n2>
15. Frankl V. Zehn Thesen über die Person. Frankl V. Der Wille zum Sinn: Ausgewählte Vorträge über Logotherapie. 1950, 3, erw. Aufl. Bern : Huber, 1982. *Екзистенціальна традиція: філософія, психологія, психотерапія*. 2005. № 2.
16. Soresi S., Nota L., Ferrari L., Solberg V. S. Career guidance for persons with disabilities. *International Handbook of Career Guidance*. Athanasou J. A., Esbroeck R. Van (eds.). Springer Science+Business media B. V., 2008 P. 405–413.
17. Stubbins J. The politics of disability. *Attitudes toward persons with disabilities* / Ed. H. Yunker. New York : Springer, 1988. 480 p.
18. Vash C. L., Crewe N. M. *Psychology of Disability*. New York: Springer Publishing Company, 2004. 352 p. URL: <https://manavata.org/able/wp-content/uploads/sites/10/2020/07/psychology-of-disability-the-springer-series-on-rehabilitation.pdf>

REFERENCES

1. Berdiaiev N. A. (1931). Pro pryznachennia liudyny. Dosvid paradoksalnoi etyky [About pryznachennya people. Dosvid paradoxical ethics]. Paris: Suchasni zapysky. [in Russian].
2. Berdiaiev N. A. (1989). Filosofiiia svobody. Sens tvorchosti. [Philosophy of Freedom. A sense of creativity]. Kaliningrad: Kalininhradska pravda. [in Russian].
3. Buber M. (1995). Problema liudyny. Dva obrazy viry [The problem of people. Two images of viri]. Moscow: Respublika. [in Russian].

4. Bibik S. P., Siuta H. M. (2006). Slovnyk inshomovnykh sliv: Tlumachennia, slovotvorennia ta slovovzhyvan [Dictionary of foreign words: Interpretation, word formation and word usage]. Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
5. Vsesvitnii dopovid pro invalidnist. Reziiume [World Disability Report. Resume]. Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorovia, 2011. [in Russian].
6. Kierkehor S. (2005). Zakliuchne nenaukove pisliamova do “Filosofskym krykhtakh” [Final non-scientific afterword to “Philosophical crumbs”]. St. Petersburg: Vydavnytstvo Sankt-Peterburzkooho Universytetu. [in Russian].
7. Minenko V. V. Invalidnist ta poriadok yii vstanovlennia [Disability and the procedure for its establishment]. https://minjust.gov.ua/m/str_11521 [in Ukrainian].
8. Munie E. (1999). Manifest personalizmu [Manifesto of personalism]. Moscow: Respublika. [in Russian].
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh AKTIV Ukrainy. [About modification of some legislative acts of Ukraine]. № 2249-VII. Tochka dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172249.html [in Ukrainian].
10. Slovnyky ta entsyklopedii Akademii [Dictionaries and encyclopedias of the Academy]. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/73934> [in Ukrainian].
11. Frankl V. (1990). Liudyna v poshukakh sensu [Man in search of meaning.]. Moscow: Prohres. [in Russian].
12. Sheler M. (1994) Vybrani tvory [Introduction to philosophy]. Moscow: Hnozys. [in Russian].
13. Yaspers K. (2000). Vvedennia v filosofiui [Introduction to philosophy]. Minsk .: Propilei, (Skholiia). [in Russian].
14. Chakravarti, U. (2018). Framing disability. In Disability and care work (pp. 13–28). *SAGE Publications Pvt Ltd*, <https://www.doi.org/10.4135/9789353287665.n2>
15. Frankl V. (2005) Zehn Thesen über die Person (1950). Frankl V. Der Wille zum Sinn: Ausgewählte Vorträge über Logotherapie. 3., erw. Aufl. Bern: Huber, 1982. *Экзистенциальная традиция: философия, психология, психотерапия*, vol. 2
16. Soresi S., Nota L., Ferrari L., Solberg V. S. (2008). Career guidance for persons with disabilities. *International Handbook of Career Guidance*. Athanasou J. A., Esbroeck R. Van (eds.). *Springer Science+Business media B.V. P.* 405-413
17. Stubbins J. (1988). The politics of disability. *Attitudes toward persons with disabilities*. Ed. H. Yuker . New York : Springer .
18. Wash C. L., Crewe N. M. (2004). Psychology of Disability. New York: *Springer Publishing Company*. <https://manavata.org/able/wp-content/uploads/sites/10/2020/07/psychology-of-disability-the-springer-series-on-rehabilitation.pdf>

Mrinska Natalia Oleksandrivna

Post-graduate student of the Department of Cultural Studies and Philosophical Anthropology
National Pedagogical Dragomanov University
9, Pyrohova, str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7958-9118

ON THE ISSUE OF “PERSONALITY” IN PHILOSOPHY WITHIN THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF “PERSONALITY IN THE SITUATION OF DISABILITY”

To date, to conceal disability is not only negligent but also criminal. Ukraine, as a country at war, is transforming the concept of “people with disabilities” and it is in this structure that it is necessary to include a theoretical and philosophical base on the concepts, definitions and philosophy of the issue of disability itself. Ukraine is a country in a military conflict and disability is becoming such a common concept for us and has long gone beyond the problems of one person and includes the whole society, so this issue is currently relevant in Ukraine. The problem of disability as a problem not only of a person in a situation of disability but of society as a whole needs to return to the well-founded views of philosophers on the definition of “personality”. To do this, it is necessary to define the problem in the context of philosophical analysis as a problem of understanding in the definition of “personality in a situation of disability.”

The concept of “disabled” was studied taking into account the updates in Ukraine in 2017, namely the exclusion of the word “disabled” from all government documents. Foreign experience on the attitude to the disabled and disability is analyzed, and it is determined that, unfortunately, you pay little attention to the domestic philosophy of the philosophical concept of “personality in a situation of disability”.

The purpose of the article is to derive the concept of “personality in a situation of disability” using the methods of existential philosophy and philosophical anthropology.

Existential philosophy and philosophical anthropology are separated for consideration in the theoretical aspect as a method of definition and study. These two currents of philosophy are able to combine two views (external and internal) on the problem of personality in a situation of disability

The concept of disability as a “borderline situation” according to K. Jaspers is considered, as a conditioned situational reality in relation to human life in a situation of disability. The concept of “personality” in existential philosophy and philosophical anthropology is separated and studied. But on the basis of the analysis a new definition is derived with the help of definitions from K. Jaspers, M. Berdyaev, M. Buber, M. Scheler and V. Frankl. As a result of the research, a conclusion was made and on its basis the definition of “personality” in relation to the proposed philosophical views was given, and thanks to them the concept of “personality in a situation of disability” was specified.

Key words: *person, disabled person, disability, personality, person with disability, personality in disability situation.*